

Gäller för: Socialnämnden

Dokumentansvarig: Förvaltningschef

Dnr : **185143**

Riktlinje för vård och omsorg enligt socialtjänstlagen

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Syfte	3
3. Allmänna utgångspunkter	3
3.1 Förebyggande	3
3.2 Anhörigperspektiv	3
3.3 Nationella minoriteter	4
3.4 Tolk och översättning	4
4. Handläggning	4
4.1 Individens behov i centrum	4
5. Bedömning av behov	5
5.1 Trygghetslarm	5
5.2 Hemtjänst	5
5.3 Boendestöd	8
5.4 Gemensamt ansvar för hushållet	8
5.5 Dagverksamhet för personer med demenssjukdom	9
5.6 Korttidsboende	10
5.7 Särskilt boende	11
5.8 Anhörigbidrag	12

1. Inledning

Riktlinjen vänder sig till äldre, personer med demenssjukdom, personer med funktionsnedsättning och personer från 18 år som har svårt att klara sina personliga behov och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Riktlinjen innefattar även anhörigbidrag, som är ett ekonomiskt stöd över skäliga levnadsförhållanden skälig levnadsnivå.

2. Syfte

Riktlinjen syftar till att uppnå rättssäker handläggning och likvärdiga bedömningar. Det är alltid den enskildes individuella personliga behov och förutsättningar som ska ligga till grund för insatsen och dess omfattning.

Beviljat stöd ska utformas på ett sådant sätt att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv. Den enskilde ska få förutsättning till inflytande över hur beviljade insatser planeras och utförs. Den som är beviljad stöd ska så långt som möjligt delta i utförandet av insatserna.

Insatser kan ibland utföras med stöd av digital teknik välfärdsteknik. Målet med digital teknik välfärdsteknik är att den enskilde ska behålla eller öka sin känsla av trygghet och självständighet.

Riktlinjen beskriver de vanligast förekommande insatserna. Om en ansökan om insats som inte är omnämnd i riktlinjen inkommer ska alltid utredning genomföras för att ta reda på om det finns behov av en insats bistånd, eller om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

3. Allmänna utgångspunkter

De övergripande målen för socialtjänsten fokuserar på tillgänglighet och tidiga och förebyggande insatser. Socialtjänsten ska bidra till att utveckla enskildas och grupperns egna resurser och beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation. Socialtjänsten ska främja jämlika och jämställda levnadsvillkor. Den ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet samt bidra till att personer upplever trygghet samt lever ett värdigt liv och känner välbefinnande.

Insatser ska vara baserade på kunskap och utformas på sådant sätt att det ökar personens möjlighet att leva ett självständigt liv. Personen ska få förutsättningar att ha inflytande över hur insatser planeras, utförs och ska så långt som möjligt delta i utförandet av insatserna.

Uppsökande verksamhet

Socialnämnden i Bollebygd ska ha ett förebyggande perspektiv och fånga upp problem och behov innan de blivit för stora. Genom ett hälsofrämjande och stödjande arbete kan vi förebygga behov av mer omfattande omsorgsinsatser.

3.1 Förebyggande

Socialtjänstens verksamheter ska informera om och erbjuda förebyggande insatser innan individuellt behovsprövande insatser beviljas. En insats ska stärka och bibehålla personens egna förmågor. Insatserna ska vara förebyggande, hälsofrämjande och trygghetsskapande så att personen kan leva ett självständigt och hälsosamt liv så länge som möjligt.

3.2 Anhörigperspektiv

Alla anhöriga som stödjer en närstående ska erbjudas stöd oavsett ålder. Anhörigperspektivet ska genomsyra alla verksamheter. Den anhöriges situation och behov av stöd behöver uppmärksammas tidigt. Det innebär att verksamheten ska erbjuda stöd till anhöriga samt att anhörigas behov ska uppmärksammas och beaktas i handläggning av ansökan och i utförandet av omsorgen. Verksamheterna ansvarar för att lämna information till den anhörige om rätten att få stöd för egen del. Öppet och generellt riktat anhörigstöd kan exempelvis vara samtalsstöd, utbildningsinsatser och gruppaktiviteter.

Barnperspektiv

Om det finns barn i den enskildes hushåll ska detta alltid tas hänsyn till i handläggning och bedömning av behov. Med barn avses alla som är under 18 år. I vissa fall, särskilt om barnen är små, kan barnperspektivet innebära att omfattningen av insatser eller utförandet av insatserna delvis bestäms med beaktande av barnets bästa.

3.3 Nationella minoriteter

Socialnämnden ska erbjuda den som önskar möjlighet att få omsorgen tillgodosedd av personal som behärskar något av minoritetsspråken, om kommunen har tillgång till personal med sådan språkkunskap. Socialnämnden ska vidare beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Detta framgår av Bollebygd kommuns Riktlinje för nationella minoriteter och minoritetsspråk.

De nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

3.4 Tolk och översättning

Socialnämnden ska använda tolk och översätta handlingar om det behövs för att den som inte behärskar svenska ska kunna ta till vara sina rättigheter. Nämnden ska även använda tolk och göra innehållet i handlingar tillgängligt när personal har kontakt med personer med funktionsnedsättning som har starkt begränsad förmågan att se, höra eller tala.

4. Handläggning

Med handläggning av ärenden avses all den verksamhet som syftar till att göra det möjligt för nämnden att fatta beslut i ett enskilt ärende. Till stöd för handläggning av ärenden utgår Socialnämnden från gällande lagar som förvaltningslagen och socialtjänstlagen. Socialstyrelsens handbok, "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten" behandlar bland annat allmänna förvaltningsrättsliga regler, mål och principer för socialtjänstlagen (SoL), rätten till bistånd och insatser samt andra typer av lagar och regler som styr handläggning och dokumentation.

För att uppnå en rättssäker och likvärdig handläggning har Socialnämnden utifrån gällande lagar och föreskrifter, beskrivit socialtjänstprocessen i sitt kvalitetsledningssystem:

4.1 Individens behov i centrum

Socialnämnden använder sig av Individens behov i centrum (IBIC) i handläggningen av vuxna personer oavsett ålder eller funktionsnedsättning utifrån socialtjänstlagen (SoL). IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt som utgår från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet.

Syftet med IBIC är att den enskilde ska få sina behov beskrivna på ett likvärdigt och rättssäkert sätt samt möjlighet att stärka sina egna resurser gällande aktivitet och delaktighet. IBIC ska även fungera som ett stöd i samtal med anhöriga när de ska beskriva sin situation och sitt behov av stöd.

5. Bedömning av behov

5.1 Trygghetslarm

Trygghetslarm är ett personbundet larm som ska ge den enskilde känsla av trygghet och säkerhet i ordinärt boende. Syftet med trygghetslarm är att den enskilde ska kunna påkalla hjälp av omvårdnadspersonal exempelvis vid ett fall. Trygghetslarm kan beviljas som enda insats eller som komplement till andra insatser i hemmet.

En förutsättning för att bli beviljad trygghetslarm är att den enskilde har förmåga att hantera larmet och kan tillgodogöra sig de instruktioner som hör till larmhanteringen.

Trygghetslarmet ska inte användas vid nödsituationer. Insatsen är inte heller till för återkommande besök vid oro, otrygghet eller återkommande besök för stöd med omvårdnad eller hushållssysslor. Vid regelbundet behov av stöd hänvisas den enskilde att ansöka om hemtjänstinsatser som tillgodoser det specifika behovet.

5.2 Hemtjänst

Telefonkontakt

Den som känner oro i vardagen kan beviljas telefonkontakt. Omfattningen är individuell efter behov och syfte. Det kan exempelvis handla om att personal ringer för att påminna om en tid.

Trygghetsbesök

Tillsynsbesök innebär ett kortare besök för att höra att allt är som det ska.

Tillsynsbesök beviljas i enstaka fall utifrån behov.

Om den enskilde känner sig otrygg ska i första hand trygghetslarm eller telefonkontakt övervägas.

Personlig omvårdnad

Den som inte klarar sin personliga omvårdnad kan få stöd med det, efter individuell bedömning. En insats kan beviljas för ett helt moment eller del av ett moment. Det kan handla om att få stöd med hygien eller att klä på och av sig, stöd med toalettbesök eller förflyttning. Personlig omvårdnad kan även innefatta stöd att borsta tänderna, raka sig och kamma sig.

Den som inte klarar duscha kan få stöd med det efter individuell bedömning, vanligen en till två gånger i veckan. Stöd med dusch kan exempelvis innebära hjälp med att tvätta de delar av kroppen den enskilde inte klarar på egen hand, tvätta håret, torka kropp och hår samt att smörja sig efteråt.

Ledsagning och sociala aktiviteter

Den som inte kan ordna sitt behov av utevistelse eller social samvaro kan få stöd med detta en till två gånger per vecka, oftare om det finns särskilda skäl.

Den som inte kan ta sig till aktiviteter eller liknande kan få **insats** ~~bistånd~~ för det.

- Ledsagning till och från sociala aktiviteter beviljas upp till två gånger per vecka.
- Ledsagning i samband med inköp av dagligvaror beviljas om det finns särskilda skäl.
- Ledsagning till frisör, fotvård och liknande beviljas efter behov.
- Ledsagning till planerat besök på vårdcentral, tandläkare och slutenvård (sjukhus) beviljas om det finns särskilda skäl.

Akut besök på vårdcentral, tandläkare och slutenvård (sjukhus) beviljas inte.

Mat och måltider

Den som inte kan ordna måltider själv kan få **insats** bistånd för det. För huvudmålet finns olika möjligheter:

- Köp av färdiglagad mat från livsmedelsbutik eller leverantör av dagligvaror.
- Ledsagning till restaurang upp till sju dagar i veckan. Det ska finnas behov av social samvaro och sällskap under måltiden.

Den som inte kan få behovet tillgodosett genom något av ovanstående alternativ, finns möjlighet till leverans av varm mat, matdistribution, upp till en gång per dag.

Den som inte klarar övriga måltider kan en eller flera gånger om dagen få stöd med enklare måltid. Den som inte klarar att inta mat och dryck, kan vid behov få stöd under måltiden.

Disk beviljas en gång om dagen.

Matlagning i det ordinära boendet eller distribution av mat från restaurang beviljas inte.

Inköp och andra ärenden

Den som behöver stöd att handla dagligvaror och/eller färdiga maträtter kan få **insats** bistånd för det en gång i veckan.

Insats Bistånd i form av inköp av sällanköpsvaror beviljas en till två gånger per år.

Nödvändiga inköp till exempel på apotek eller ledsagning till bank beviljas normalt en gång per månad.

Städning

Den som inte klarar städning kan beviljas städning av två rum och kök, hall och badrum en gång var tredje vecka. Särskilda behov som till exempel sjukdom kan ge skäl till städning oftare.

Fönsterputsning och avfrostning av kyl och frys kan beviljas två gånger per år. Ensamboende beviljas fönsterputsning av två rum och kök och sammanboende tre rum och kök.

Större insatser exempelvis sanering, storstädning, flyttstädning eller städning av källare beviljas inte.

Tvätt

Den som inte klarar sin tvätt kan få stöd med det varannan vecka. Särskilda behov som till exempel sjukdom kan ge skäl till tvätt oftare. I tvätt kan ingå moment som att sortera tvätt, lägga tvätt i tvättmaskinen, hänga och vika tvätt. I tvätt kan även ingå hjälp att bädda rent i säng för den som inte kan utföra det på egen hand.

Handtvätt, mangling, strykning av underkläder och lakan samt tvätt av mattor beviljas inte.

Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet innebär att den som är anhörig får stöd av hemtjänsten som tillfälligt tar över omvårdnaden i hemmet. Det innebär att den enskilde kan få stöd med de delar av den personliga omvårdnaden (inte hushållssysslor) som den anhöriga vanligen skulle ha gjort.

Avlösning i hemmet beviljas dagtid upp till 16 timmar per månad om inte särskilda skäl föreligger. Till dagtid räknas tid mellan klockan 07.00 och 23.00 alla veckans dagar. Timmarna kan inte sparas utan måste utnyttjas inom en kalendermånad.

Vid bestående behov av stöd med personlig omvårdnad som den anhöriga inte orkar eller vill utföra, hänvisas den enskilde till att ansöka om hemtjänstinsatser.

I avlösning i hemmet ingår inte hjälp med hushållssysslor.

Avlösning i hemmet beviljas inte för att den anhörige ska åka på semesterresa, utföra frivilligarbete eller förvärvsarbete.

Egenvård

Egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att den enskilde själv kan ta ansvar för, och därmed ansöka om **insats** ~~bistånd~~ för. Den enskilde ska själv klara av att ta ansvar för uppgiften men behöver praktisk hjälp av personal att utföra den.

Vid handläggning och bedömning av egenvård utgår Socialnämnden från den Läns gemensamma riktlinjen för egenvård som är framtagen i samverkan med Västra götaland regionen och kommunerna i Västra Götaland.

Utesysslor

Utesysslor som snöskottning eller gräsklippning beviljas inte.

Ta hand om husdjur

Omsorg om husdjur beviljas normalt inte. Vid särskilda skäl kan **insats** ~~bistånd~~ beviljas under kort och begränsad period.

Vedeldning

Stöd och hjälp med vedeldning, bära in ved kan beviljas i särskilda fall och under begränsad tid i väntan på installation av alternativt uppvärmningssystem eller i väntan på flytt till annat boende.

Insats ~~Bistånd~~ beviljas inte till att kapa, klyva eller införskaffa ved.

Hjälp att bära vatten

Hjälp att bära vatten från brunn kan beviljas i särskilda fall och under begränsad tid i väntan på installation/reparation av vattenledningar eller i väntan på ett annat boende.

5.3 Boendestöd

Boendestöd innebär att personal kommer hem och ger stöd i personens egen bostad. Boendestöd är en praktisk, pedagogisk och social insats som syftar till att stärka förmågan att klara vardagen i bostaden och ute i samhället.

Boendestöd riktar sig till personer från 18 år och som behöver motiverande och stödjande insatser för att fungera i sitt boende och sin vardag. Insatsen riktar sig främst till personer med funktionsnedättning, psykisk ohälsa eller skadligt bruk eller beroende.

Boendestöd förutsätter att den enskilde har förmåga till en hög grad av delaktighet. Boendestödjaren arbetar med, inte åt, den som behöver stöd. Den enskilde ska med stöd av boendestödjaren klara planera, genomföra och att vara delaktig i vardagssysslor. Det kan också handla om att den enskilde behöver stöd i kontakten med myndigheter eller under aktiviteter.

Syftet med insatsen är att den enskilde ska utveckla sin självständighet så mycket som möjligt utifrån sin förmåga.

Avgränsning

Boendestöd beviljas inte till den som behöver praktiskt stöd med exempelvis hushållssysslor eller personlig omvårdnad för att klara sin vardag. Den enskilde hänvisas i stället till att ansöka om hemtjänst. Boendestöd beviljas inte heller för hjälp med flyttstädning eller sanering. I insatsen boendestöd ingår inte stöd med studier, läsläsning, samtalsstöd eller hjälp att sköta ekonomi.

5.4 Gemensamt ansvar för hushållet

Beviljat stöd är personligt och omfattar inte andra som bor i hushållet eller gäster. Makar och sammanboende har enligt äktenskapsbalken gemensamt ansvar för hushållet och ska hjälpa varandra med sysslorna i hemmet. Det innebär till exempel att hemtjänst eller boendestöd för stöd med matlagning, inköp, städning och tvätt inte beviljas om endast en i paret har nedsatt förmåga.

Kravet att hjälpa till i hemmet gäller även hemmaboende barn utifrån ålder och mognad.

5.5 Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Dagverksamhet är en ~~biståndsbedömd~~ insats som innebär att en person under dagtid vistas i en anpassad verksamhet. Dagverksamhet riktar sig till personer med demenssjukdom som behöver social stimulans, gemenskap och aktivering för att möjliggöra kvarboende. Det kan handla om att personen behöver stöd att upprätthålla rutiner kring måltider och aktivering. Insatsen kan vara ett komplement till hemtjänst, kommunal primärvård ~~hemsjukvård~~ och anhörigstöd. Dagverksamhet innebär ofta även ett indirekt stöd, avlösning, till anhöriga.

För att den enskilde ska bli beviljad dagverksamhet bör en demensdiagnos vara fastställd. I de fall den enskilde inte har fått en demensdiagnos men har uppenbar minnesproblematik, kan i vissa fall dagverksamhet beviljas tillfälligt i avvaktan på att en diagnos fastställs. Krav är dock att en demensutredning ska ha initierats.

Dagverksamhet beviljas 1-5 gånger i veckan utifrån behov.

Avgränsning

Dagverksamhet beviljas inte för personer som bor på eller fått tillgång till en plats på särskilt boende. Dagverksamhet kan normalt sett inte heller kombineras med växelvård. Om behovet är så omfattande att det finns behov av både dagverksamhet och växelvård hänvisas den enskilde vanligtvis att ansöka om särskilt boende.

5.6 Korttidsboende

Korttidsboende är en ~~biståndsbedömd~~ insats i form av tillfällig vistelse utanför det egna boendet där personen får vård och omsorg dygnet runt. Korttidsboende kan beviljas antingen vid enstaka tillfällen eller i form av växelvård.

Vistelse på korttidsenhet kan bli aktuell efter utskrivning från slutenvård (sjukhus), som avlösning för anhörig eller om något annat inträffat, som gör att personen har omfattande behov av vård och omsorg som inte kan tillgodoses i det egna hemmet. Personen kan behöva mobilisering och/eller utredning om framtida behov. Det kan också vara vistelse i väntan på särskilt boende eller vård i livets slut. Särskilda skäl kan vara omfattande bostadsanpassning och svåra medicinska skäl som inte kräver vård i slutenvård sjukhusvård.

Växelvård innebär att den som behöver vård och omsorg växlar mellan att bo hemma och att vistas på korttidsenhet. Den anhöriga får avlastning och den vårdbehövande kan på så sätt bo kvar längre i sitt ordinarie boende. Har den enskilde behov av växelvård fler veckor i månaden än vad personen önskar vistas hemma så anses behovet bättre tillgodoses med särskilt boende.

Avgränsning

Att den sökande tackar nej till stöd och hjälp i hemmet är i sig inget skäl för att beviljas korttidsboende. Korttidsboende beviljas inte för personer som bor på eller fått tillgång till en plats på särskilt boende.

Om den enskilde vistas på korttidsboende och blir inskriven i slutenvård (sjukhus) är beslutet om korttidsboende vilande och platsen kan erbjudas till någon annan. Den enskilde behåller sitt beslut men om den enskildes behov förändras under vistelsen i slutenvård sjukhusvistelsen kan beslutet om korttidsboende komma att omprövas inför utskrivning.

5.7 Särskilt boende

När behovet av omvårdnad, trygghet och tillsyn är så omfattande att det inte längre kan tillgodoses i den egna bostaden, beviljas särskilt boende.

Brukare med varaktigt behov av insatser i ordinärt boende och där kostnaden motsvarar eller överstiger kostnaden för plats på särskilt boende, ska informeras om möjligheten att ansöka om och bli beviljad en plats på särskilt boende.

Avgränsning

Bostadens utformning är i sig inget skäl till att beviljas en plats på särskilt boende. Är bostaden olämpligt utformad i förhållande till den enskildes behov av stöd och hjälp, hänvisas den enskilde till att själv söka en mer anpassad bostad på den öppna bostadsmarknaden.

Att den sökande tackar nej till stöd och hjälp i hemmet är i sig inget skäl för att beviljas särskilt boende.

Övrig information

Den som är beviljad särskilt boende ska erbjudas en plats skyndsamt, dock senast inom tre månader efter beslut. Personen bör få möjlighet att titta på det erbjudna boendet och ska tacka ja eller nej till platsen senast tre dagar från erbjudandet. Inflyttning bör ske inom tio dagar från erbjuden plats.

Den som vistas på korttidsboende eller inom slutenvård (sjukhus) och fått erbjudande om särskilt boende, förväntas tacka ja till erbjuden plats. Om så inte sker hänvisas den enskilde till att ansöka om insatser i det egna hemmet.

Den sökande kan tacka nej till erbjuden plats på särskilt boende förutsatt att den sökande inte vistas på korttidsboende eller i slutenvård (sjukhus). Den sökande är dock inte garanterad att bli erbjuden nästa lediga plats. Ledig plats erbjuds den som har störst behov vid det aktuella tillfället.

Äldre par har rätt att fortsätta bo tillsammans ~~Fortsätta bo tillsammans som medboende~~

Par ska kunna fortsätta bo tillsammans även om den ena parten behöver så omfattande stöd, vård och omsorg att han eller hon behöver bo på ett särskilt boende. Denna möjlighet ingår i skäliga levnadsförhållanden ~~en skälig levnadsnivå~~ för äldre personer som varaktigt sammanbor eller tidigare har varaktigt sammanbott. Det ska inte vara fråga om sammanlevnad av kortare karaktär. Insatsen är frivillig och förutsätter att båda makar och sambor vill fortsätta bo tillsammans. Biståndshandläggare utreder och fattar beslut om medboende.

5.8 Anhörigbidrag

I vissa fall och om det finns skäl, erbjuder Bollebygds kommun **insats** ~~bistånd~~ över **skäliga levnadsförhållanden** ~~skälig levnadsnivå~~. Anhörigbidrag kan beviljas enligt **11 kap 4 §** ~~4 kap 2 §~~ socialtjänstlagen till den som har stora svårigheter att klara sig i vardagen på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl och som får omvårdnad av någon anhörig. Det handlar om insatser som vanligtvis skulle utföras inom ramen av hemtjänst. Som anhörig räknas i detta sammanhang familj, släkting eller annan person.

För att anhörigbidrag ska beviljas ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Den sökande och den eller de anhöriga ska bo i samma hushåll. Den sökande ska vara folkbokförd och stadigvarande bosatt i Bollebygds kommun.
- Den sökande har fyllt 18 år.
- Den sökande ska ha bedömda behov av hjälp och stöd minst 20 timmar i veckan.
- Stödet ska bestå av daglig hjälp med på- och avklädning, hygien, toalettbesök, förflyttning, måltider, regelbunden tillsyn, vissa medicinska insatser. I stödet räknas inte hjälp med hushållssysslor som matlagning, inköp, städ eller tvätt.
- Behovet av hjälp ska förväntas bestå i minst sex månader.

Beslut om anhörigbidrag är tidsbegränsat med en omfattning på maximalt ett år, därefter sker en ny prövning. Den som är beviljad anhörigbidrag har under beslutsperioden möjlighet att beviljas avgiftsfri avlösning i hemmet upp till 16 **timmar** per månad.

Anhörigbidrag kan utöver avgiftsfri avlösning i hemmet upp till 16 timmar per månad endast kombineras med trygghetslarm och enstaka ~~biståndsbedömt~~ korttidsboende.

Övrig information

Anhörigbidraget är ett kommunalt bidrag och fastställs 3 % procent av prisbasbeloppet per månad. Anhörigbidraget är skattefritt och betalas ut till den sökande. Den sökande kan fördela anhörigbidraget på flera personer om det är flera anhöriga som delar på vården, förutsatt att de bor i samma hushåll.

Om den sökande är tillfälligt frånvarande från hemmet exempelvis på grund av sjukhusvistelse eller korttidsboende, minst 14 dagar under en kalendermånad, halveras anhörigbidraget. Vid frånvaro hel månad betalas inget anhörigbidrag ut.

Anhörigbidraget upphör om den sökandes eller anhörigas förutsättningar förändras. Exempel på förändrade förutsättningar kan vara att den sökanden flyttar till ett särskilt boende eller att den som vårdar själv blir sjuk och behöver stöd och hjälp på ett sådant sätt att hen inte längre kan tillgodose den sökandes behov av omvårdnad.